

SERAMİK SANATINDA DİORAMAS TEKNİĞİ VE UYGULAMA ÖRNEKLERİ

THE DIORAMAS TECHNIQUE IN CERAMIC ART AND APPLICATION EXAMPLES

Dr. Öğr. Üyesi Serkan Tok

Neveşehir Üniversitesi, Hacıbektaş Veli Güzel Sanatlar Fakültesi,

Seramik ve Cam Bölümü

serkantok@nevsehir.edu.tr

ORCID ID: 0000-0002-7241-1875

MAKALE GELİŞ TARİHİ: 11 Ağustos 2025 - YAYIMA KABUL TARİHİ: 2 Ekim 2025

Öz

Dioramas sanatı, belirli bir anın, mekânın veya olayın ölçeklendirilmiş üç boyutlu modellerle yeniden kurgulanmasını temel alan özgün bir disiplin olarak tanımlanmaktadır. Temel amacı, tarihsel, kültürel ve toplumsal gerçeklikleri somutlaştırarak izleyiciye görsel ve duygusal deneyimler sunmak, aynı zamanda bilgi aktarımı, hatırlatma ve deneyim yaşatma işlevlerini yerine getirmektir. Bu bağlamda dioramaslar; müzeler, eğitim kurumları ve özel sergi alanlarında kullanılarak izleyicilerin geçmişe dair sahneleri hem görsel hem de mekânsal olarak algılamalarına olanak sağlamaktadır. Dolayısıyla, sanatı tarihsel, kültürel ve toplumsal gerçekliklerin somutlaştırılmasında önemli bir rol üstlenmekte; izleyiciye sunduğu görsel ve duygusal deneyimlerle dikkat çekmektedir. Ayrıca, çağdaş seramik teknikleri ile dioramas üretim sürecinin kesişim noktaları araştırılarak, sanat disiplininin plastik sanatlar içindeki yeri ve işlevi değerlendirilmiştir. Nitel araştırma yöntemiyle gerçekleştirilen çalışmada; konu ve anlatım amacının belirlenmesinin ardından, dioramas üretim sürecine dair literatür taraması yapılmış ve teknik süreçler detaylandırılmıştır. Üretim aşamaları; planlama, ölçeklendirme, modelleme, doku verme olarak sistematik biçimde incelenmiş, çağdaş seramik tekniklerinin dioramas üretimindeki uygulamaları ve malzeme dayanıklılığı üzerine değerlendirmeler yapılmıştır. Seramik malzemenin dayanıklılığı ve detaylı işleme teknikleri, kalıcı ve etkileyici sahnelerin oluşturulmasını mümkün kılmaktadır. Ayrıca çağdaş seramik teknikleriyle entegrasyonun, estetik ve kavramsal açıdan çok boyutlu eserlerin ortaya çıkmasını desteklediği belirlenmiştir. Disiplin, kültürel ve sanatsal mirasların gelecek nesillere aktarılmasında önemli bir köprü işlevi görmektedir.

Anahtar Kelimeler: Dioramas, Seramik, Çağdaş, Yenilik, Teknik

Abstract

The art of dioramas is defined as a unique discipline based on the reconstruction of a specific moment, place, or event through scaled three-dimensional models. Its primary aim is to materialize historical, cultural, and social realities, offering viewers visual and emotional experiences, while also fulfilling the functions of conveying knowledge, evoking memory, and enabling lived experiences. In context, dioramas are employed in museums, educational institutions, and private exhibition spaces, allowing audiences to perceive past scenes both visually and spatially. Therefore, the art of dioramas plays a significant role in embodying historical, cultural, and social realities, drawing attention with the visual and emotional experiences it provides to the viewer. Furthermore, by examining the intersections between contemporary ceramic techniques and the dioramas production process, the position and function of art discipline within the field of plastic arts have been evaluated. Conducted through a qualitative research method, the study involved determining the subject and narrative purpose, followed by a literature review on the dioramas production process and a detailed examination of the technical procedures. The production stages planning, scaling, modeling, and texturing were systematically analyzed, with evaluations made regarding the applications of contemporary ceramic techniques in dioramas production and the durability of materials. The durability of ceramic material and its detailed processing techniques make it possible to create permanent and impactful scenes. Moreover, it has been determined that the integration of contemporary ceramic techniques supports the emergence of multidimensional works both aesthetically and conceptually. discipline functions as an important bridge in transmitting cultural and artistic heritage to future generations.

Key Words: Dioramas, Ceramic, Contemporary, Innovation, Technique.

GİRİŞ

Seramik sanatı, insanlık tarihinin en eski ve en köklü sanat dallarından biri olarak, kültürel mirasımızda önemli bir yer tutmaktadır (Demir, 2023). Sanat dalı, farklı tekniklerin ve estetik anlayışların birleşimiyle zenginleşmiş, zamanla çeşitli anlatım biçimlerine evrilmiştir. Bununla birlikte dioramas teknikleri, seramik sanatına yeni bir boyut kazandırmış, mekânsal anlatım ve üç boyutlu kompozisyon olanakları sunmuştur. Dioramas, genellikle belirli bir sahneyi veya olayı üç boyutlu olarak tasvir eden, izleyiciye gerçekçi bir deneyim sunan sanatsal düzenlemelerdir. Dioramas tekniği, seramik eserlerde kullanıldığında sanatçının anlatım gücünü ve eserin derinliğini artırır. Çalışma, seramik eserlerde dioramas tekniklerinin uygulanış biçimlerini ele alınmış ve tekniklerin sanatsal ifade gücüne olan katkılarını irdelenmiştir. Seramik sanatında dioramas uygulamalarının tarihsel gelişimi, kullanılan yöntemler ve çağdaş sanat bağlamındaki konumu belirlenmiştir. Çalışmada, farklı seramik sanatçıların eserleri; kullanılan teknikler ve sanatçılara ait çalışmalar hakkında bilgilerle birlikte örneklerle sunulacaktır. Bununla birlikte, dioramas yaklaşımının seramik sanatına sağladığı katkılar da çeşitli uygulama örnekleri üzerinden sunulacaktır. Öte yandan belirtilen tekniğin, seramik sanatındaki kullanımını tarihsel ve teknik açıdan ele almayı içermektedir. Söz konusu, dioramas tekniklerinin seramik eserlerde nasıl uygulandığı, hangi yöntemlerin tercih edildiği ve tekniklerin eserin estetik ve anlatısal değerine nasıl katkı sağladığı incelenmiştir. Ayrıca, dioramas tekniklerinin seramik sanatındaki yeri ve önemi, literatür taraması ve görsel analizler aracılığıyla değerlendirilmiştir. Literatür taraması ile dioramas tekniklerinin seramik sanatındaki yeri ve önemi hakkında mevcut bilgiler derlenmiş; görsel analiz ile farklı sanatçıların eserleri incelenmiş; uygulamalı deneyimler ile dioramas tekniklerinin pratikteki uygulamaları görsel örneklerle yer verilmiştir. Sanatçının hayal gücünü ve yaratıcılığını seramik malzeme ile birleştirerek, üç boyutlu kompozisyonlar oluşturmaya olanak tanımaktadır. Seramik eserlerde dioramas teknikleri kullanılarak, belirli bir hikâye veya temayı mekânsal bir düzenleme ile anlatmak mümkündür. Dolayısıyla, izleyici eserin içine çekilmekte ve eserin anlatmak istediği mesajı daha derinlemesine deneyimlemektedir. Seramik sanatında dioramas tekniklerinin uygulanması, çeşitli şekillendirme ve dekorasyon yöntemlerinin bir arada kullanılmasını gerektirmektedir. Plaka yöntemi, baskı tekniği, dökme yöntemi ve serbest şekillendirme gibi teknikler, dioramas oluşturma sürecinde kullanılmaktadır (Dally, 2023). Ayrıca, sırlama, oyma ve boyama gibi dekoratif teknikler de dioramas kompozisyonlarının estetik değerini artırmaktadır (Sanat, 2022). Tekniklerin bir arada kullanılması, eserin hem teknik hem de sanatsal açıdan zenginleşmesini sağlamaktadır. Dolayısıyla, dioramas tekniklerinin seramik sanatındaki kullanımı, eserin anlatısal ve estetik değerini artırarak, izleyiciye daha zengin bir deneyim sunmaktadır. Çalışma, dioramas tekniklerinin seramik

sanatındaki kullanımına dair kapsamlı bir anlayış geliştirmeyi amaçlamakta ve tekniklerin sanatsal ifade gücüne katkılarını değerlendirmektedir.

AMAÇ

Çalışmanın temel amacı, seramik dioramas sanatının kuramsal arka planı ile uygulama pratiklerini çok boyutlu bir perspektifle ele alarak tekniğin, özgün ifade biçiminin çağdaş sanat alanındaki yerini ve potansiyelini ortaya çıkarmayı amaçlamaktadır. Seramik dioramas tekniklerinin tarihsel süreç içerisindeki evrimi incelenmiş; teknik altyapısını oluşturan malzeme bilgisi, biçimlendirme yöntemleri, yüzey uygulamaları ve kompozisyon oluşturma stratejileri bağlamında kapsamlı bir çözümleme sunulmuştur. Ayrıca, dioramas yaklaşımının seramik sanatındaki estetik, anlatımsal ve kültürel işlevleri irdelenerek, sanatçıya sunduğu ifade olanakları değerlendirilmiştir. Çalışma, yalnızca mevcut uygulamaları tanımlamakla kalmayıp, aynı zamanda bu sanatsal pratiğin gelecekteki yaratıcı açılımlarına dair öngörülerde bulunma yönüyle yeni uygulama alanlarına kuramsal bir zemin hazırlamayı da hedeflemiştir. Araştırma, seramik sanatçıları, sanat kuramcılar ve alanla ilgilenen araştırmacılar için hem teorik hem de pratik düzeyde başvurulabilecek kapsamlı bir kaynak sunmayı amaçlamıştır.

KAPSAM

Çalışmanın kapsamı, seramik dioramas sanatını çok boyutlu bir perspektifle ele alarak, tarihsel gelişim sürecini, kullanılan teknikleri ve yaratıcı uygulama biçimlerini kapsamlı bir şekilde incelemektedir. Kapsam dahilinde, dioramas sanatının kökenleri ve tarihsel evrimi derinlemesine incelenmekte, seramik malzemelerinin bu sanatsal pratiğe entegrasyonu ve birleşim süreçleri üzerinde durulmaktadır. Ayrıca, seramik dioramas tekniklerinin gelişen çağdaş sanat anlayışıyla uyumlu olarak nasıl dönüştüğu ve modern seramik çalışmalara yönelik etkileri araştırılmıştır. Seramik dioramas'ın üretim sürecinde uygulanan yaratıcı teknikler, biçimsel ve estetik açılımlar açısından ayrıntılı olarak ele alınmaktadır. Özellikle malzeme seçiminden yüzey işçiliği ve kompozisyon oluşturma süreçlerine kadar her bir aşama incelenmiş, teknik çeşitliliğin ve yenilikçi uygulamaların sanatsal ifadeye nasıl katkı sağladığı vurgulanmıştır. Çalışma, aynı zamanda seramik dioramas sanatının çağdaş sanat galerileri, müze sergileri ve diğer kültürel mekânlardaki yeri araştırılmış, bu sanat disiplininin estetik etkilerini ve izleyici üzerindeki algı yaratıcı gücü irdelenmiştir. Seramik dioramas sanatının, sanatsal yaratım süreçlerinde işlevsellikten öte, kültürel ve toplumsal anlatılar oluşturmadaki rolü de önemli bir yer tutmaktadır.

YÖNTEM

Çalışmada, literatür taraması ve görsel analiz yöntemleri bir arada kullanılmıştır. Tarihsel kaynaklardan elde edilen bilgiler, seramik ve dioramas sanatlarının gelişim süreçlerini anlamak için bir temel oluşturmuştur. Teknik süreçlerin açıklanmasında, seramik dioramas yapımında kullanılan malzemeler ve yöntemler detaylı bir şekilde ele alınmıştır. Ayrıca, çağdaş sanat örnekleri üzerinden görsel analizler yapılmış, bu eserlerin sanatsal etkileri değerlendirilmiştir.

DİORAMAS: TANIM, TARİHÇE VE SANATSAL KULLANIMI

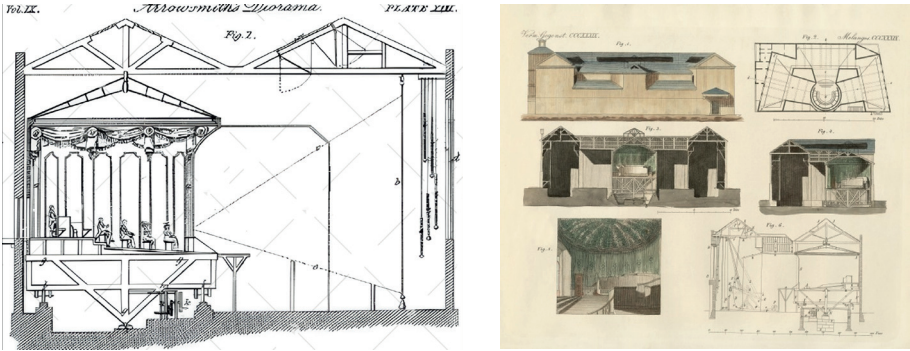
Dioramas, üç boyutlu sahne tasvirinin en etkili yöntemlerinden biridir. İzleyiciye olayların, mekanların veya hikâyelerin derinlemesine ve bütüncül bir biçimde aktarılmasını sağlamaktadır. Tarihsel olarak 19. yüzyılda müze sergileri ve sahne sanatları için geliştirilen bu teknik, zamanla sanatsal ifadenin farklı alanlarına uyarlanarak gelişimini sürdürmekte, izleyici ile anlatı arasında somut bir köprü işlevi görmektedir (Lucier, 2021) Dioramas, mekânın ve olayın ayrıntılı betimlemesinde kullanılan figürler, arka planlar ve aksesuarların ustalıkla bir araya getirilmesiyle hem görsel hem de duygusal bir deneyim sunmaktadır. Çeliksın yazdığı yüksek lisans tezinde dioramas hakkındaki bilgileri şu şekilde aktarmıştır:

Louis Jacques Mandé Daguerre (1787–1851), yalnızca Daguerreotype'ı icat etmekle kalmamış, aynı zamanda 19. yüzyıl başlarında dioramas tekniğini geliştirerek sahne tasarımı, panorama ve minyatür sanatlarında da öncü olmuştur. 1822 yılında, Charles Bouton ile birlikte ışık ve sahne düzenlemelerini birleştirerek Paris'te ilk dioramas gösterisini gerçekleştirmiştir. Her ne kadar bu gösteri biçimi zamanla hantallığı nedeniyle eleştirilmiş olsa da görsel anlatımda yeni bir dönemin kapısını aralamış; fotoğrafçılık, sinema ve günümüz dijital görsel teknolojilerine uzanan bir altyapı oluşturmuştur (Çeliksın, 2019).

Dioramas'ın tarihsel sürecine bakıldığında, özellikle müze sergilerinde tarihsel olayların ve doğal yaşamın izleyiciye daha gerçekçi biçimde aktarılmasını hedefleyen çalışmalarla başladığı görülür. İlk dönemlerde, boyalı arka planlar ve tek boyutlu figürlerin kullanıldığı sahneler, izleyicinin hayal gücünü tetiklemekte ve anlatının temel unsurlarını oluşturmakta, bu durum dioramas'ın anlatım gücünü artıran önemli bir unsur olarak değerlendirilmektedir (Tunncliffe ve Scheersoi, 2015). Zamanla, teknolojik gelişmeler ve estetik kaygıların etkisiyle, dioramas teknikleri daha karmaşık ve detaylı hâle gelmekte ve bu

durum, sanatçılar arasında yeni ifade biçimlerinin ortaya çıkmasına olanak tanımaktadır. Sanatsal bağlamda dioramas, mekânsal düzenleme ve anlatısal zenginlik bakımından geniş bir yelpazede değerlendirilmektedir (Böcekler, 2016).

Dioramas, geçmişte yok olmuş canlılar veya tarihi yerleşimlerin detaylı canlandırmalarıyla izleyiciye belirli bir anı yaşatma amacı taşımaktadır. Günümüzde ise genellikle askeri tarih, sinema, tarihi mekanlar ve soyu tükenmiş canlılar gibi temalar etrafında şekillenir. İzleyiciye geçmişteki bir zaman dilimini ve mekânı yeniden deneyimleme fırsatı sunarak, onları adeta o ana taşır (American, 2016).

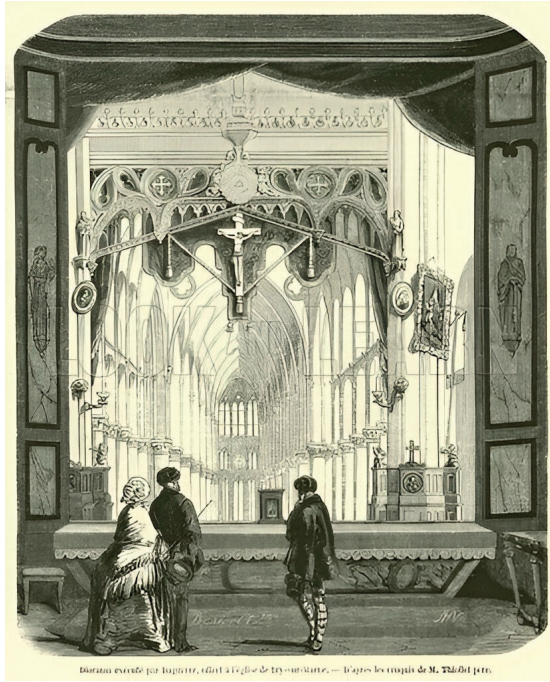


Görsel 1. Friedrich Justin Bertuch, 1790-1830 yılları arasında bir dioramas'ın işleyişini gösteren resimli bir çocuk kitabındaki gravür (Schirn, 2017).

Özellikle doğal tarih müzeleri, dioramas teknikleriyle oluşturulan eserlerin izleyicide yarattığı gerçeklik hissi sayesinde, mekânın ve olayın derinlemesine tecrübe edilmesini sağlamaktadır. Sanatçılar, dioramas aracılığıyla hem figüratif hem de soyut anlatı unsurlarını bir araya getirerek, izleyiciye duygusal bir bağ kurdurmayı hedeflemekte, bu durum Dioramas'ın anlatısal gücünü ve etkileşim potansiyelini ortaya çıkartmaktadır. Sanatın bu yaklaşımı, izleyicinin sadece görsel algısı üzerinden değil, aynı zamanda mekânsal deneyim ve duygusal katılım yoluyla da anlatıyı içselleştirmesine olanak tanımaktadır (Britannica, 2018).

Dioramas terimi, 19. yüzyılda Louis Daguerre ve Charles Bouton tarafından ortaya atılmıştır ve ilk olarak ışık hareketli illüzyonlar sunan teatral gösteriler şeklinde kullanılmıştır. Başlangıçta her iki yüzü boyanmış yarı şeffaf yüzeylerle yapılan bu sahnelerde, ışık oyunları ile mevsim ve zaman değişimi hissi yaratılmıştır. Zamanla Dioramalar, belirli bir anın ya da sahnenin küçük ölçekli ya da birebir modellerle canlandırılmasına dönüşmüş; günümüzde müzelerde veya küçük ölçekli sunumlarla izleyiciye geçmiş deneyimleme imkânı sunan bir anlatım aracına evrilmiştir (National, 2016).

Dolayısıyla dioramas teknikleri hem geleneksel sergileme yöntemlerinde hem de çağdaş sanat projelerinde geniş kullanım alanı bulmakta, bu durum teknik ve anlatısal çeşitliliğin ortaya çıkmasını sağlamaktadır. Sanatçılar, dioramas içerisinde kullanılan figürlerin, aksesuarların ve mekânın dikkatlice düzenlenmesiyle, izleyiciye olayın dinamik ve çok boyutlu bir anlatımını sunmakta, bu teknik aracılığıyla hem tarihsel olayların yeniden yorumlanması hem de modern temaların işlenmesi mümkün kılınmaktadır. Dioramas'ın sunduğu bu anlatısal esneklik, sanat pratiğinde farklı disiplinlerin birleşimine ve yeni ifade biçimlerinin ortaya çıkmasına zemin hazırlamakta, böylece izleyicinin hem duygusal hem de entelektüel katılımını güçlendirmektedir (Adnan, 2024).



Görsel 2. Dioramas, Daguerre tarafından yürütülür ve Bry-sur-Marne'in krallığını sunar. *L'illustration için illüstrasyon, Journal Universel, 11 Aralık 1852. (Look ve Learn. 2024).*

Dioramas hem tarihsel süreç içerisinde evrilmiş hem de çağdaş sanat anlayışının gereksinimlerine uygun olarak yeniden şekillendirilmiş bir teknik olarak değerlendirilmektedir. İzleyici ile anlatı arasında kurulan somut bağlantılar, mekânsal düzenlemelerin ve detaylı betimlemelerin özenle uygulanmasıyla, dioramas'ın anlatım gücünü artırmakta, bu durum sanatın evrensel dili içerisinde önemli bir yer tutmaktadır. Sanat disiplini, hem geçmişin izlerini taşıyan tarihsel anlatıların hem de modern sanatın yenilikçi yaklaşımlarının bir sentezi olarak, izleyiciye derin ve bütüncül deneyimler sunmaktadır (Tunncliffe ve Scheersoi, 2015).



Görsel 3. Louis Daguerre dioramas ve boyama tekniğinin bir gösteri, Louis Daguerre dioramas ve resim değiştirme modunun bir gösterisini yaptı (Meisterdrucke, 2024).

SERAMİĞİN SANATSAL DEĞERİ VE KULLANIM ALANLARI

Seramik, insanlık tarihinin en eski sanat dallarından biri olarak, tarih öncesi dönemlerden itibaren hem günlük kullanım objesi hem de estetik anlatımın temel unsuru olarak değerlendirilmektedir. İlk dönemlerde işlevselliği ön planda tutulan pişirilmiş kil kapların, Antik Yunan ve Çin gibi uygarlıklarda mitolojik ve kültürel hikâyelerin anlatımında kullanılması, seramiğin yalnızca pratik bir gereç olmanın ötesine geçerek sanatsal bir ifade biçimi olarak evrimleştiiğini göstermektedir (Kurut, 2020). Dolayısıyla, seramiğin tarihi süreç içerisinde geçirdiği dönüşüm, malzemenin hem teknik özelliklerinin hem de estetik niteliklerinin sürekli olarak yeniden yorumlanmasına olanak tanımakta, kültürel mirasın aktarılmasında ve güncel sanat pratiklerinde temel bir rol oynamaktadır (Çelebi, 2021).

Antik Yunan vazoları, işlevselliğin yanı sıra, mitolojik öykülerin ve sosyal değerlerin sembolik anlatımını içermekte, bu eserler aracılığıyla sanatçılar, mitlerin ve efsanelerin görsel yorumlarını ortaya koymaktadır (Çetintaş, E. 2018). Çin porselenleri ise, teknik ustalık ve zarif tasarımın birleşiminden doğan bir estetik anlayışı temsil etmekte, sanatçılar tarafından hem dekoratif hem

de kültürel bir ifade aracı olarak kullanılmaktadır. Örnekler, seramiğin tarihsel evriminin, fonksiyonel kullanımın ötesine geçerek estetik ve sembolik anlamlar yükleyen çok katmanlı bir anlatı oluşturduğunu göstermektedir (Tizgöl, 2010). Aynı zamanda, modern sanat pratiklerinde seramik, geleneksel kalıpların dışına çıkarak çağdaş ifade biçimleriyle bütünleşmekte, sanatçılar tarafından yenilikçi projelerin temel materyali olarak tercih edilmektedir (China, 2014).

Günümüzde seramik; mimari, dekoratif sanatlar, endüstriyel tasarım ve çağdaş sanat projelerinde geniş uygulama alanları bulmakta, sanatçıların hikâye anlatımını ve mekânsal düzenlemeyi özgürce ifade edebilmesine olanak tanımaktadır. Seramik malzemenin fiziksel özellikleri, örneğin dayanıklılık, ısıya ve kimyasal etkilere karşı direnç, aynı zamanda malzemenin işlenebilirliği gibi nitelikler, sanatçıların teknik becerilerini geliştirmekte ve eserlere kalıcılık kazandırmaktadır. Seramiğin hem geleneksel hem de çağdaş sanat anlayışlarında, anlatının derinleştirilmesi ve kültürel sembolizmin güçlendirilmesi açısından önemli bir yer tutmaktadır (Rasim, 2020). Böylece, seramik sanatının evrimi hem estetik değerlerin hem de anlatsal içeriklerin zenginleşmesine olanak tanımakta, farklı disiplinlerin etkileşimine dayalı yeni söylemlerin ortaya çıkmasını sağlamaktadır.

Ayrıca, seramik malzemenin uygulama alanı, sadece görsel sanatlarla sınırlı kalmayıp, fonksiyonel objelerden heykel sanatına kadar geniş bir perspektifte ele alınmaktadır. Geleneksel kullanım alanlarının yanı sıra, çağdaş sanat projelerinde interaktif ve mekânsal deneyimler yaratmak amacıyla seramik, dijital uygulamalarla bütünleşme ağlanarak yeni boyutlar kazanmaktadır. Bunun yanı sıra, seramik sanatının hem teknik hem de kavramsal açıdan sürekli bir dönüşüm içerisinde olduğunun göstergesi olarak değerlendirilmekte, sanatçılar arasında yaratıcı bir diyalog ve disiplinler arası etkileşimin önünü açmaktadır (Demir, 2023). Seramiğin sanatsal değeri, tarihsel süreç boyunca sürekli olarak yeniden yapılandırılan ve farklı kültürel bağlamlarda kendine has anlatım yollarıyla yeniden yorumlanan bir alan oluşturmaktadır.

Seramik sanatının hem tarihsel hem de çağdaş örnekleri, malzemenin teknik özelliklerinin ve estetik potansiyelinin ustaca birleştirilmesiyle ortaya konulan eserler olarak, kültürel mirasın ve modern sanatın kesişim noktasında kritik bir rol oynamaktadır. Dinamik süreç, seramik sanatının sürekli yenilenen ve gelişen yapısını ortaya koymakta, sanatçıların ve araştırmacıların dikkatini hem teknik detaylar hem de anlatsal zenginlikler üzerinde yoğunlaştırmakta, böylece sanat dünyasında özgün ve kalıcı eserlerin yaratılmasına olanak tanımaktadır (Kurut, 2020).

SERAMİKTE DİORAMAS TEKNİKLERİNİN TEMELLERİ

Seramik ve dioramas tekniğinin birleşimi, farklı disiplinlerin güçlü yönlerini sentezleyerek, kalıcı ve estetik açıdan zengin sahnelerin oluşturulmasına olanak tanımaktadır. Bütünleşme hem seramik malzemenin dayanıklılığı hem de dioramas tekniklerinin mekânsal anlatım gücünün, sanatçının yaratıcı süreçlerine katkıda bulunması açısından önem arz etmekte, böylece izleyicide hem görsel hem de duygusal bir etki bırakmaktadır. Seramik malzeme, sahip olduğu plastik özellikler ve sıvı döküm yöntemine uygun yapısı sayesinde detaylı ve ince işçilik gerektiren çalışmalara olanak tanımaktadır (Karabıyık ve Mant, 2024). Seramik dioramas tekniklerini kullanarak seramik çalışmalar üreten Tok, seramik sanatında dioramas tekniğinin özgün bir biçimde yorumlayarak alana yeni bir yaklaşım kazandırmaktadır. Sanatçı, geleneksel dioramas yapımında kullanılan malzemelerin yerine seramik döküm çamuru ve porselen çamuru gibi seramiğe özgü malzemeleri tercih ederek, malzemeler dioramas teknikleriyle harmanlamaktadır. Özellikle tarihsel yapıların, katedrallerin ve geçmişe tanıklık eden mimari unsurların betimlendiği, kitaplarda yer alan görsellerin birebir benzerlerini üretmekte; üretim sürecinde hem teknik hem de kavramsal anlamda seramik sanatına farklı bir yön kazandırmaktadır.

Tok'un çalışmaları, seramik malzemenin biçimlendirme olanaklarını zorlayarak, geleneksel kalıpların dışına çıkan bir üretim pratiği sunmaktadır. (Görsel 4.) Seramik çamurunu yalnızca bir form verme aracı değil, aynı zamanda anlatısal bir öğe olarak değerlendirmekte; seramiği hem plastik hem de anlatısal bir sanat formu hâline dönüştürmektedir. Dioramas tekniğinin seramikle birleşmesi, izleyiciyle kurulan görsel ve duyusal ilişkiyi derinleştirmekte, seramik sanatına disiplinlerarası bir boyut kazandırmaktadır. Seramik sanatında teknik çeşitliliğin ve ifade olanaklarının zenginleşmesini sağlamaktadır. Tok'un geliştirdiği yöntem, seramik sanatının sınırlarını genişletmekte ve gelecekte seramik alanında yapılacak çalışmalara ilham vermektedir. Geleneksel malzeme ve tekniklerin çağdaş yorumlarla yeniden ele alınması, seramik sanatının evrimine katkı sunmakta; üretimleri hem özgünlük hem de teknik ustalık bakımından önemli bir katkı sağlamaktadır. Seramik sanatında kullanılan kalıplama teknikleri, özellikle dioramas yapımında önemli bir yer tutmaktadır. Dioramaslar, mekânsal kompozisyonların ve detaylı figüratif anlatımların seramik malzeme ile birleştiği sanatsal üretimlerdir. Seramik çalışmalarda, plastik yapıya sahip seramik çamuru veya ince tabaka hâlindeki ahşap, metal ve plastik malzemeler, alçı yardımıyla kalıbı alınarak şekillendirilmektedir. Elde edilen alçı kalıplar, içerisine stoneware (vitrifiye) veya yüksek dereceli sıvı porselen çamuru dökülerek kullanılabilir plastik hâle getirilmektedir. Çalışma süreci, alçının su emme özelliği, döküm çamurunun hızlı bir şekilde katılaşmasına ve belirlenen formun korunmasına olanak tanımaktadır.

Alçı, dioramas yapımında en büyük avantajlardan birini sunar; detaylı figürlerin ve mekânsal düzenlemelerin, karton, strafor gibi malzemeleri kesip birleştirme yöntemleriyle oluşturulabilmesinin yanı sıra, seramik çamurunun ince kartonlar şeklinde kesilip birleştirilmesiyle mekanlar, binalar, tarihi yapılar ve kompozisyonlar gibi unsurların hassas bir şekilde modellenmesine imkân verir. Alçı, yüksek hassasiyetle detayları muhafaza edebilmesi ve şekillendirme sürecinde kolaylık sağlaması nedeniyle endüstriyel ve sanatsal üretimlerde yaygın olarak tercih edilmektedir. Seramik dioramas, teknik uygulama ve anlatısal derinlik açısından özgün ve kalıcı eserlerin oluşturulmasını mümkün kılmaktadır.



Görsel 4. “Meryem Ana Kilisesi Nevşehir” Seramikte Dioramas Tekniği 35x30x25 cm. (Tok, Fotoğraf Arşivinden)

Ayrıca, seramik çamurunun dioramas yapımında kullanımı, ince detaylı çalışmalar ve mekânsal tasarımlar üretme noktasında önemli bir katkı sağlamaktadır. Malzeme seçimi aşaması, seramik dioramas yapımının en kritik süreçlerinden biri olarak öne çıkmaktadır. Terrakota, porselen ve stoneware gibi farklı seramik çamurları, projenin teması, estetik beklentiler ve uygulama teknikleri doğrultusunda titizlikle tercih edilmekte, eserin hem işlevsel hem de estetik kalitesini artırmaktadır. Seramik çamurunun nem oranı, plastisite ve kimyasal bileşimi, sanatçının detaylı işçilik yapabilmesine olanak tanımakta, eserin uzun ömürlü ve dayanıklı hale gelmesinde temel etken rolünü üstlenmektedir. Aynı zamanda, sır ve pigment kullanımının doğru oranlarda uygulanması, eserin yüzeyinde istenen parlaklık veya matlık gibi özelliklerin ortaya çıkmasına katkıda bulunmakta, böylece teknik süreçlerin başarısı doğrudan sanat eserinin anlatım gücüne yansımaktadır (Tok, 2023).



Görsel 5. “Güç” Seramikte Dioramas Tekniği 24x30x35x25 cm. (Tok, Fotoğraf Arşivinden)

Şekillendirme teknikleri açısından, seramik dioramlarda elle modelleme, kalıp kullanımı ve mekanik destek yöntemleri, eserin detaylı yapısının oluşturulmasında birlikte çalışmakta, böylece sanatçının figürlere ve mekânsal düzenlemelere derinlik katmasına olanak tanımaktadır. Elle şekillendirme tekniği, sanatçının figürlere duygusal ifade ve hareket kazandırmasını sağlamakta, aynı zamanda figürlerin anatomik doğruluğu ve estetik bütünlüğu korunmakta, detayların ustalıkla işlenmesi eserin anlatım gücünü artırmaktadır. Kalıp kullanımı ise, özellikle çok sayıda tekrarlayan ögenin gerektiği projelerde zaman ve işçilik açısından verimlilik sağlamaktadır (Tazeoğlu, 2023). Dolayısıyla şekillendirme yöntemleri, seramik dioramların oluşturduğu mekânsal ve anlatısal bütünlüğün temel yapıtaşlarını meydana getirmektedir. Renklendirme ve pişirme aşamaları, seramik dioramların görsel etkileyciliğini ortaya koyan kritik süreçler arasında yer almakta; kullanılan oksit boyalar, sıraltı ve sırüstü teknikleri, eserin detaylarının korunmasını ve renklerin canlılığını sağlamakta, sanatçının vizyonunu tam anlamıyla yansıtmaktadır. İlk pişirme aşamasında eserin temel dayanıklılığı sağlanırken, ikinci pişirme sürecinde sır uygulamaları ve yüksek sıcaklık işlemleri, yüzeyde istenen estetik özelliklerin ortaya çıkmasına olanak tanımakta, dolayısıyla pişirme sürecinin önemi ortaya çıkmaktadır. Sonuç olarak, seramik dioramas tekniklerinin temelleri, malzeme seçimi, şekillendirme, renklendirme ve pişirme süreçlerinin her aşamasında titizlikle uygulanmakta; böylelikle sanatçının hem teknik becerilerini hem de anlatısal yeteneklerini en üst düzeye çıkarması mümkün olmaktadır. Nitekim ortaya çıkan sentez, seramik ve dioramas tekniklerinin birbirini tamamlayıcı

yönlerini görünür kılmakta, böylece üretilen eserlerin hem estetik hem de işlevsel açıdan üstün niteliklere sahip olmasını sağlamaktadır.

SERAMİK DİORAMAS KOMPOZİSYONU VE PERSPEKTİFİ

Seramik dioramlarda kompozisyon, eserin anlatım gücünü belirleyen temel unsurlardan biri olarak değerlendirilmektedir. Süreçte sahne ve tema seçimi, figürlerin yerleştirilmesi, mekânın düzenlenmesi ve detaylandırma tekniklerinin uygulanması, izleyicide bütüncül ve etkileyici bir deneyim yaratmakta, dolayısıyla sanatçının anlatısını güçlendirmektedir. Kompozisyonun oluşturulması, sadece figürlerin düzenlenmesiyle sınırlı kalmayıp, mekânsal derinlik, ışık-gölge oyunları ve perspektif kurallarının dikkatle uygulanmasıyla izleyicide mekânsal gerçeklik hissi uyandırmakta, sonuç olarak anlatının çok katmanlı ve etkileyici hale gelmesine olanak tanımaktadır.



Görsel 6. a) “Katedral” ve b) “Geçit” Seramikte Dioramas Tekniği 15x10x14 cm (Tok, Fotoğraf Arşivinden)

Sahnelerin belirlenmesi sürecinde, tarihsel olaylar veya doğal manzaraların yanı sıra mimari yapıların üç boyutlu olarak yeniden şekillendirilmesi de tercih edilebilmektedir. Sanatçının yaptığı seçimler, eserin genel anlatısal yapısının oluşumunda belirleyici bir rol oynamaktadır. Mimari temalar, sanatçının

vizyonu doğrultusunda detaylı bir planlama sürecine tabi tutulmakta ve dioramas tekniği kullanılarak eski yapıların yeniden canlandırılmasıyla ortaya konulmaktadır. Böylece izleyici, geçmişte var olan mekânlara götürülmekte ve eserin duygusal etkisini doğrudan deneyimlemektedir. Mekânsal düzenlemede arka plan unsurlarının orantılı biçimde yerleştirilmesi, izleyicinin dikkatini odak noktalara yönlendirmekte ve anlatının bütünlüğünü güçlendirmektedir. Perspektif teknikleri, ölçeklendirme, uzaklık ve yakınlık algısının yansıtılması açısından titizlikle uygulanmakta ve üç boyutlu bir anlatı deneyimi sunmaktadır. Detaylandırma aşamasında yapıların cephe düzenlemeleri, strüktürel öğeler ve yüzey dokuları özenle işlenerek eserin estetik ve mekânsal zenginliği aktarılmaktadır. Işıklandırma ve gölgelendirme teknikleri, sahnede derinlik hissi ve mekânsal etkiyi artırmakta; izleyici ile anlatı arasında güçlü bir bağ kurulmasını sağlamaktadır. Kompozisyonun tüm öğeleri bütünsel bir estetik anlayış çerçevesinde düzenlenerek sanatçının anlatısını en etkili biçimde ifade etmesine olanak tanımaktadır. Seramik dioramlarda kompozisyon planlaması, izleyicinin eseri yalnızca görsel değil aynı zamanda mekânsal olarak da deneyimlemesini sağlamaktadır. Böyle bir deneyim, izleyiciyi eserin içinde adeta bir yolculuğa çıkararak anlatının her aşamasında aktif bir iletişim kurulmasına imkân tanımaktadır. Bu bağlamda sahne düzenlemesi, perspektif ve detaylandırma tekniklerinin sentezi, eserin anlatımını çok katmanlı hale getirmekte ve sanatçının vizyonunu yansıtmaktadır. Seramik dioramas kompozisyonu ve perspektifi, eserin anlatı gücünü belirleyen en kritik unsurlardan biri olarak değerlendirilmektedir. Nitekim mekânsal düzenleme, figürlerin yerleştirilmesi, ışık ve gölge oyunları ile perspektif kurallarının uyumlu biçimde uygulanması, izleyicide derin ve etkileyici bir deneyim uyandırmakta; sanatçının estetik ve anlatısal hedeflerini gerçekleştirmesinde temel bir araç işlevi görmektedir. Çalışmada ortaya konan eserler hem teknik hem de duygusal açıdan yüksek bir niteliğe ulaşmaktadır.

SERAMİK DİORAMAS ÖRNEKLERİ VE DİORAMAS SANATÇILARI

Dioramas, seramik sanatında kullanıldığında farklı bir deneyim ortaya koymaktadır. Disiplinler arası etkileşimin bir yansıması olarak, seramik malzeme diğer unsurlarla birlikte değerlendirildiğinde, sanata özgün ve yenilikçi bir etki kazandırmaktadır. Seramiğin kolay şekillendirilebilir yapısı ve dayanıklılığı, diğer malzemelerle uyum içinde çalışarak, görsel anlatımda derinlik ve zenginlik sunar. Dolayısıyla, seramik, sanat dünyasında kendine has bir konum edinmiştir. Yüzyıllardır kullanım eşyası olarak bilinen seramiğin günümüzde sanat objesine dönüşmesi, seramik sanatının hala evrildiğinin bir kanıtı olarak görülmektedir. Nitekim, seramik ve dioramas birleştğinde ortaya çıkan

sanat eserleri hem izleyicilere hem de gelecek nesillerdeki sanatçılara ilham kaynağı olmaktadır. Ayrıca, alanda yol gösterici kaynaklar ortaya konulmakta ve sanatçılar tarafından desteklenmektedir. Seramik ve alternatif malzemelerle dioramas tekniği uygulayan sanatçılar, belirli örneklerle sınırlandırılmış, altı sanatçı, Dioramas, bir anıyı ya da hikâyeyi farklı objeler kullanarak aktarmakta, gerçekçi boyutlarda ya da 1/40–1/30 ölçeklerinde oluşturulmaktadır. Kimi zaman gerçekçi figürler kullanılarak bir mesaj verme amacı taşımakta, kimi zaman ise geçmişteki mekânların birebir yeniden yapılmasıyla anıları gelecek nesillere aktarmada önemli bir rol üstlenmektedir. Sonuç olarak, seramik ve dioramas birleşimi, disiplinler arası etkileşimin ve sanatın evriminin somut örneklerinden biri olarak değerlendirilebilir. Böylece, sanat üretiminde yeni yaklaşımların ortaya çıkmasına olanak tanımakta ve sanatçılar için ilham verici bir alan oluşturmaktadır.

JASON WALKER

Jason Walker'ın seramik heykelleri hem iki boyutlu hem de üç boyutlu biçimlerde anlatı oluşturma kapasitesiyle öne çıkmaktadır. Walker'ın dekorlu porselen eserleri, nesnelerin kendisinin ve gerçekleştirdikleri eylemlerin betimlediği daha geniş bir anlatının parçalarını sunmaktadır. Sanatçının çalışmalarında dioramas anlatımı, doğa ile teknoloji arasındaki ilişki merkezi bir tema olarak yer alırken, bu tema yakın dönem eserlerinde de yansımaktadır. İdeolojik tartışmaların ötesinde, eserin teknik ustalığı ve saf beceri dikkate değer unsurlar arasında değerlendirilmektedir (Walker, 2015).



Görsel 7. Jason Walker seramik dioramas ile oluşturduğu şehirler (Walker, 2020).

Walker, içinde yaşadığım kültür, fiziksel bağlantımızı, geleceğe aktarılabilir, geçmişte var olup günümüzde kalıntıları olmayan bir biçimde sunan çalışmalar üretmektedir. Eserlerinde, topraktan büyüyen ampuller, fişler, elektrik hatları, borular gibi insan yapımı öğeler ile kuşlar, böcekler, yapraklar ve ağaçlar gibi organik materyallerin bir arada kullanılması, insan yapımı ile doğal arasındaki uçurumu sorgulayan diyalektik bir söylem oluşturmaktadır. Hudson Nehri Resim Okulu'nun etkilerine atıfta bulunarak, doğanın genişliğini ve insan türünü, onun küçük bir savunucusu olarak tasvir etme çabası, Walker'ın çalışmalarının temel düşünsel yapısını oluşturur. Sanatçı yaptığı bu çalışmadaki yaklaşımı, doğanın mikroskobik unsurları ile insanın devasa yaratımları arasındaki karşıtlık, sanatçının bisiklet turu, sırt çantasıyla seyahat ve günlük yürüyüş gibi kişisel deneyimlerinden beslenmektedir (Clayarts, 2023).

Akademik ve profesyonel kariyerine bakıldığında, Walker, Utah Eyalet Üniversitesi'nde Güzel Sanatlar alanında lisans, Penn Eyalet Üniversitesi'nde ise aynı alanda yüksek lisans derecesi almıştır. Seramik sanatları alanındaki kariyerinin erken dönemlerinde, iki yıl boyunca Archie Bray Vakfı'nda sanatçı olarak görev yaparak mesleki deneyimini derinleştirmiştir (Walker, 2011). Walker, çağdaş seramik sanatını yalnızca teknik bir uygulama olarak değil, aynı zamanda çok katmanlı bir anlatı ve eleştirel bir tartışma alanı olarak görmektedir. Sanatçının çalışmalarında, hayvan figürleri, dioramas tarzı minyatür binalar ve küçük seramik arabalar gibi unsurlar, izleyiciyi doğa ile kent yaşamı arasındaki karmaşık ilişkiyi sorgulamaya davet etmektedir. Geleneksel seramik tekniklerinin modern deneysel yöntemlerle sentezlenmesi, eserlere estetik ve kavramsal bir bütünlük kazandırmaktadır. Hayvan figürlerinin sırtlarına yerleştirilen minyatür dioramas sahneleri, kentsel yapıların ve modern yaşamın doğa ile olan çatışmasını ve uyumunu betimlerken, küçük seramik arabalar ise hareket, göç ve modern yaşamın dinamizmini simgeler. Mekânsal öğeler, sanatçının yenilikçi anlatım biçimini oluşturmaktadır (Hosterman, 2017). Günümüzde sanatçı, aktif bir stüdyo pratiği sürdürerek geleceğin sanatçılarına akademik perspektifte rehberlik etmektedir. Sanatçı dioramas çalışmaları ile sanat üretimine devam etmektedir (Walker, 2020).

MATTHEW ALBANESE

Matthew Albanese'nin sinema, özel efektler ve sinema büyüüne duyduğu hayranlık, erken yaşlardan itibaren gelişmiştir. 1983 yılında Kuzey New Jersey'de doğan sanatçı, New Jersey ile Kuzey New York arasında seyahat eden bir çocukluk geçirmiştir. Tek çocuk olarak yetiştirilen Albanese, çocukluk döneminde minyatürlere ilgi duymuş ve ev eşyaları ile aksiyon figürü koleksiyonlarıyla karmaşık senaryo düzenlemeleri oluşturmuştur (Smithson, 2013).

Albanese, New York Eyalet Üniversitesi, Purchase’da Fotoğrafçılık alanında Güzel Sanatlar Lisans derecesi aldıktan sonra, moda fotoğrafçısı olarak çanta, tasarımcı ayakkabıları ve aksesuarlar üzerine odaklanan “masa üstü fotoğrafçılığı” uygulamasını benimsemiştir. Sanatçı, alanındaki deneyimini; küçük ölçekli nesnelerin detaylı incelenmesi ve sahne düzenlemelerinin oluşturulması süreçlerini kapsamlı bir şekilde ortaya koymaktadır (Albanese, 2013). 2008 yılında dökülen bir kutu kırmızı biberin ilham verici etkisiyle sanatçı, ilk minyatür Mars yüzeyini andıran düzenlemesini yaratmaya başlamıştır. Bu süreç, baharatlar, yiyecekler ve bulunan nesneler gibi malzemelerin bilinçli bir şekilde seçilmesiyle estetik ve ölçek unsurlarının manipülasyonu yoluyla farklı görsel evrenlerin ortaya konulmasını sağlamaktadır.

Albanese, kullandığı malzemelerin ışığa tepkisini, doku, renk ve desen ilişkilerini titizlikle analiz etmekte, deneysel yöntemler doğrultusunda çeşitli görsel düzenlemeler oluşturmaktadır. Sanatçı, planlı kompozisyonların yanı sıra deneme-yanılma yöntemlerinin etkisiyle ortaya çıkan geçici unsurlar, fotoğrafik süreç sırasında kaybolmakta ve yeniden yorumlanmaktadır. Sanatçının küçük nesneler aracılığıyla yarattığı estetik düzenlemeler, nesnelerin olağan kullanım biçimlerinin ötesine geçerek izleyiciye alternatif gerçeklikler ve farklı zaman dilimleri sunmaktadır (Benrubi, 2015).



Görsel 8. Matthew Albanese “Yıldırım kutusu”, yıldırım kutusu, detay (Albanese, 2013).

Eserlerinin içerik ve biçimsel özellikleri, sinema büyüsü ve illüzyon mekanizmalarına duyduğu ilgiyle yakından ilişkilidir; evde bulunan nesnelerin dönüştürülmesiyle yeni görsel anlatılar ortaya konmaktadır. Matthew Albanese’nin çalışmaları, sıradan nesnelerin detaylı bir biçimde manipülasyonu ve yeniden düzenlenmesi yoluyla oluşturulan minyatür sahnelerden meydana gelmektedir. Sanatçı, ölçek, ışık, doku, renk ve kompozisyon unsurlarını ustalıkla bir araya getirerek tanıdık nesnelerin alışılmış algısını sorgulayan ve alternatif görsel evrenler ortaya koyan çalışmalar üretmektedir. Albanese, kullanılan malzemelerin ışığa tepkilerini, dokusal özelliklerini ve renk

uyumlarını titizlikle inceleyerek, izleyiciye nesnelerin farklı bağlamlarda yeni anlamlar kazanabileceğini göstermektedir (Corboy, 2017). Çalışmalarında basit ev eşyaları, aksiyon figürleri ve küçük ölçekli nesneler gibi materyalleri kullanarak, görünüşte sıradan olan unsurları olağanüstü bir estetik deneyime dönüştürmektedir. Bu süreç, planlı kompozisyonlarla birlikte deneme-yanılma yöntemlerinin etkisiyle gelişmekte olup, sanatçının yaratıcı sürecinde rastlantısal keşiflere ve sürekli evrime olanak tanımaktadır. Albanese'nin eserleri hem nostaljik bir duygu hem de modern tasarım ve sinema etkilerini bir arada barındıran yenilikçi bir anlatım diline sahiptir. Yaptığı çalışmalarla, izleyicilere günlük yaşamın nesnelerinden yükselen alternatif gerçeklikleri ve hayal gücünün sınırlarını yeniden keşfetme imkânı sunmaktadır (Patowary, 2013).

LORİ NIX

Brooklyn merkezli sanatçı Lori Nix, kıyamet sonrası manzaraları konu alan yapıtlarıyla dikkat çekmektedir. Dioramas ve minyatür tekniklerini ustalıkla kullanarak, insan-sonrası bir dünyanın sessizliğini sahneleyen özgün kurgular oluşturmaktadır. Özellikle terk edilmiş kentsel alanların doğa tarafından yavaş yavaş geri kazanıldığı süreçlere odaklanmakta, insan varlığının ardından doğanın yeniden hâkimiyet kurduğu sahneler üretmektedir (Art, 2015). Sanatçının, sahnelerde doğa, kent yaşamının izlerini silerek yapılar üzerinde yeniden bir düzen kurmaktadır. Nix' in anlatım biçiminde, insanlığın yok oluşuna dair açık bir neden belirtilmemekte, bu belirsizlik aracılığıyla izleyicinin kendi kaygı, korku ve beklentilerini eserlere yansıtmasına olanak tanınmaktadır. Böylece sanatçı, distopik anlatıları yalnızca bir yıkım süreci olarak değil, aynı zamanda doğanın dirilişini ve dönüşümünü simgeleyen bir bakış açısıyla yorumlamaktadır.



Görsel 9. Lori Nix'in Dioramaslarından birinin üzerinde çalışırken. Fotoğrafçı, bir masaüstünde sevgiyle anıtsal felaketler yaratıyor (Nix, 2017).

Sanat pratiğinde yüksek düzeyde el işçiliği ve sabır gerektiren bir üretim yöntemi benimsemekte, her bir sahneyi köpük levha, boya, alçı ve tahta gibi

malzemelerle sıfırdan inşa etmektedir. Nix' in dioramasları, özenle planlanmış dramatik ışıklandırma düzenlemeleriyle fotoğraflanmakta ve nihai biçimini iki boyutlu bir anlatı olarak kazanmaktadır. Sanatçı çalışmasında kurguladığı görsellikte, zamanın ve doğanın etkisiyle çürüyen yapılar aracılığıyla insanın geçiciliğini ve doğanın kalıcılığını vurgulamaktadır. Sanatçının yapıtlarında dikkat çeken bir diğer unsur ise mizahi öğelerdir. Kasvetli atmosfer içinde yer alan bu hafif mizah unsurları, izleyicinin duygusal geçişler yaşamasına olanak tanımakta ve çok katmanlı bir anlatım ortaya koymaktadır. Nix, böylece yalnızca görsel olarak etkileyici değil, aynı zamanda düşünsel olarak zengin bir sanat deneyimi sunmaktadır. Sanatçı, doğanın sessiz ama etkileyici dönüşümünü şiirsel bir duyarlılıkla aktarmakta ve izleyiciye insan-sonrası bir geleceğe dair alternatif bir düşünme alanı sunmaktadır (Nix, 2013).

MERT BARLAS

Mert Barlas, çağdaş sanatın mekânsal dönüşümlerini derinlemesine sorgulayan bir sanatçı ve araştırmacıdır. "Günümüz Sanatında Mikro-Ütopik Mekân Uygulamaları" adlı çalışmasında, klasik mekân algısını yeniden ele alarak, küçük ölçekli, dioramas benzeri uygulamalar aracılığıyla ev, apartman veya kent gibi alışılmış yapıları ütopya ya da distopik senaryolara dönüştüren bir yaklaşım ortaya koymaktadır. Sanatçının yaklaşımı, sanatın mekânı yalnızca fiziksel bir nesne olarak görmekten ziyade, toplumsal, kültürel ve bireysel hafızanın yeniden yapılandırıldığı bir alan haline getirdiğini vurgulamaktadır (Barlas, 2024).

Barlas'ın dioramas çalışmaları, minyatürleştirilmiş modeller ve detaylı kesitler üzerinden mekânı yeniden yorumlamaktadır. Sanatçının oluşturduğu eserler; izleyiciye, günlük yaşamın sıradan mekanlarını, alışılmışın ötesinde, yeni anlamlar ve anlatılar barındıran mikro ölçekli evrenler olarak sunmakta ve mekânın çok katmanlı yapısını sorgulamaya davet etmektedir. Dioramas uygulamaları sayesinde sanatçı, mekânın hem fiziksel hem de duygusal boyutlarını derinlemesine sorgulamaktadır; böylece evrensel temalar olan aidiyet, bellek ve kimlik üzerine yeni perspektifler kazandırmaktadır (Barlas, 2019).

Sanatçı, mekânın ölçeğini yeniden tanımlarken, geleneksel mimari unsurları ve ev objelerini metafor haline getirmektedir. Barlas'ın eserlerinde, sıradan bir evin küçük maketi, izleyiciye hem nostaljik bir hatırayı hem de geleceğe dair ütopya bir hayali çağrıştırmaktadır. Dolayısıyla, dioramas çalışmaları, mekânı yeniden yorumlayan bir laboratuvar işlevi görmekte ve her parça, sanatçının kişisel deneyimleri, toplumsal gözlemleri ve kültürel eleştirileriyle iç içe geçmektedir.



Görsel 10. Mert Barlas, 2016, *Mikro-topya Yeniden yer edinme, Reterritorialization*. 25x33x33cm (Barlas, 2021).

Barlas, eserlerinde genellikle klasik malzemeleri; ahşap, metal, cam ve seramik gibi çeşitli unsurları bir araya getirerek geleneksel ile modernin kesişim noktasında yeni anlamlar yaratmaktadır. Ayrıca, ışık, yansıma ve gölge oyunlarını kullanarak mekânın algısal boyutlarını artırmakta ve izleyiciye derinlikli bir deneyim sunmaktadır. Sanatçı çalışmalarında kullandığı malzemeler ve teknikler, mekânın tarihsel ve kültürel kodlarını çözümlerken, sanatçının kişisel izlerini de ortaya koymaktadır (Barlas, 2021).

Mert Barlas'ın mikro-ütopik mekân anlayışı, çağdaş sanatın sınırlarını zorlayan deneysel yöntemlerden biridir. Dioramas uygulamaları, geleneksel sanat biçimlerinin ötesinde, mekânın çok katmanlı ve dinamik yapısını gözler önüne sermekte ve izleyiciyi yalnızca görsel bir şölenle değil, aynı zamanda mekânın duygusal, sosyal ve felsefi yansımaları üzerine düşünmeye teşvik etmektedir (Barlas, 2024). Dolayısıyla, Barlas'ın eserleri; ev ve mekân kavramlarını küçültülmüş, ancak yoğun bir sembolik anlatımla zenginleştirilmiş dioramas formları üzerinden yeniden yorumlayarak, günümüz sanatında mekânın dönüşümünü ve yeniden inşasını ortaya koymaktadır. Nitekim, çağdaş sanatın mekânı yalnızca fiziksel bir alan olarak değil; aynı zamanda bireyin iç dünyası, toplumsal hafıza ve kültürel söylemlerle şekillenen dinamik bir alan olarak ele alınması gerektiğini vurgulamaktadır.

KATHARİNE MORLING

Katharine Morling, seramik sanatında ödüllü bir sanatçı olarak, porselen çamurunu kullanarak gündelik nesneleri gerçekçi bir şekilde yeniden yaratma becerisini sergileyen özgün eserler üretmektedir. Sanatçı, çalışmalarında gündelik objeleri realist bir biçimde sunarak, nesnelerin duygusal, kırılğan ve geçmişe ait izler barındıran hallere dönüşmesini sağlamaktadır (Gündüz ve Feyzoğlu, 2024). Morling'in eserleri, izleyiciye hem tanıdık hem de yabancı bir atmosfer sunmaktadır; nesneler, zamanın ve hafızanın etkisiyle şekillenen anımsatıcı öğelerle donatılmaktadır (Sarica, 2022). Gerçek boyutları küçültülerek ve birebir ölçekte tasarlanan bu eserler, adeta bir dioramas gibi, geçmişin ve şimdinin kesişim noktasında özgün bir anlatı oluşturmaktadır

Morling'in çalışmalarındaki temel özelliklerden biri, seramik malzemenin fiziksel doğasına ve estetik potansiyeline dair derinlemesine bir keşif sunmasıdır. Porselen, genellikle zarif ve kırılğan bir malzeme olarak bilinirken, Morling bu malzemeyi farklı bir perspektiften ele almaktadır. Çalışmalarında, porseleni kâğıt ya da kumaş gibi algılanacak şekilde kullanarak, izleyicinin malzeme ve işlevsellik hakkındaki önyargılarını sorgulamasını amaçlamaktadır. Sanatçının olduğu ilginç dokusal yanılsamalar, sanatçının seramiği bir araç olarak değil, bir ifade biçimi olarak kullandığını ve malzemenin sınırlarını zorlayarak yaratıcı çözümler ürettiğini göstermektedir (Long ve Ryle. 2010). Porselenin zengin dokusu, Morling'in eserlerinde duygusal bir deneyim yaratmaktadır; bu eserlerde, gözle görülenin ötesinde, malzemenin kırılğan, sert ve soğuk gerçekliği, izleyiciyi adeta malzeme ile bir araya getirmektedir. Sanatçı, çalışmaları hakkında şu sözleri dile getirmektedir:

"Çalışmalarım 3 boyutlu çizimler olarak tanımlanabilir. Yüzeydeki her parça, cansız bir nesne, duygu katmanları ile bezenmiş ve yoruma açık hikayelerle bezenmiştir. Yarattığım çalışmalar, ilerleyen hikayemdeki anlatı parçalarıdır, bir parça diğerine yol açar ve ben çok içgüdüsel çalışırım. Çalışmalarım içsel arayışımı temsil eder ve ev içi ve tekinsiz sahnelerde dışa vurulur" (Morling, 2003).

Morling'in seramik heykelleri, genellikle mobilya eşyalarının ve gündelik yaşamda sıkça karşılaşılan nesnelerin gerçek boyutlarda ya da küçük ölçekte yeniden yaratılmasıyla tanınmaktadır. Eserler, birer monokrom tablonun parçaları olarak düzenlenmiş, farklı objelerin bir araya geldiği doğal bir sahne sunmaktadır. Nesneler arasındaki detaylar, izleyiciyi adeta bir anımsatıcıya sürüklemekte; örneğin, bir kutuda saklı anahtar, geçmişin bir sırrını ve gizemi ima etmektedir (Boratav, 2021). Bir sandalyenin ya da merdivenin duvara yaslanmış hali, izleyiciyi bir an için bu objelerin kendi başlarına bir

varlık olabileceği, hayata geçebileceği düşüncesine yöneltmektedir. Morling, nesneleri birer hikâye anlatıcısı olarak kullanmakta ve hikâyenin parçası birbiriyle iç içe geçerek, izleyicinin zihninde çözülmeye başlayan anlamlar ortaya çıkarmaktadır.



Görsel 11. Porselen ve siyah leke Dioramas 27 x 25 x15 cm (Team, 2022).

Sanatçının eserleri, çoğunlukla porselen veya porselen bir astarla kaplanmış yüzeylerden oluşmaktadır. Fırınlanmadan önce siyah bir astar ile detaylar çizilmekte, ardından bu çizimler üzerine çizilmiş veya kazınmış desenler, gerçek görsellerin izlerini taşımaktadır. Morling, bu teknikle, nesneleri ve objeleri sadece görsel olarak değil, aynı zamanda duysal ve sembolik olarak da zenginleştirmektedir (Ceramics, 2010). Çalışmalarında kullanılan desenler, izleyicinin hafızasında bir bağ kurmasına yardımcı olmakta ve geçmişe ait izleri somutlaştırarak, nesnelerin tarihsel ve duygusal boyutlarına dikkat çekmektedir. Çalışmalarındaki yöntem, aynı zamanda, seramiğin geleneksel biçiminden modern ve soyut bir anlatıma doğru kaymasını sağlamaktadır.

Morling'in eserlerinde, malzeme ve form arasındaki etkileşim, oldukça anlamlı bir bütünlük oluşturmaktadır. Her bir parça, diğerine yol açan bir anlatı parçası olarak işlev görmektedir. Çalışmalarında kullandığı nesneler, sıradan ama bir o kadar da sembolik olan objelerdir; masa, sandalye, kutu, anahtar gibi detaylar, ev içindeki özel anların ya da kaybolan anların izlerini taşımaktadır (Yavuz, 2020). Morling, bu nesneleri yeniden şekillendirerek, onları geçmişin bir parçası olmanın ötesine taşımakta ve onları özgün birer sanat eserine dönüştürmektedir. Her bir parça, farklı duygusal katmanlarla bezenmiş ve izleyiciye çeşitli yorumlama olanakları sunan birer hikâye anlatıcısı niteliğindedir (Morling, 2003). Dolayısıyla, Katharine Morling'in seramik sanatındaki yenilikçi yaklaşımı, izleyiciye bir nesnenin ötesinde, hafıza ve zamanın izlerini takip edebileceği derinlikli bir deneyim sunmaktadır. Çalışmaları, seramiğin sınırlarını zorlayarak, materyalin geleneksel kullanımlarına meydan okumakta ve her parçada izleyiciye derin bir duygusal etkileşim sağlamaktadır. Dolayısıyla Morling, porseleni sadece bir malzeme olarak değil, aynı zamanda güçlü bir anlatı aracı olarak kullanmakta ve bu sayede her bir eser, kendi içsel arayışının ve duygusal derinliğinin özgün bir yansıması haline gelmektedir.

MARIE CANNING

Marie Canning, çağdaş seramik sanatında özellikle dioramas tekniğini merkeze alarak geliştirdiği çalışmalarıyla dikkat çeken bir sanatçıdır. Küçük ölçekli sahneler biçiminde kurguladığı bu dioramalar, doğa ve hayvanlar arasındaki ilişkiyi hem estetik hem de anlatısal boyutlarıyla açığa çıkarır. Sanatçı, sahneleme yaklaşımını yalnızca figürlerin bir araya getirilişi olarak değil, aynı zamanda bir hikâye anlatım aracı olarak kullanmaktadır. Sanatçının eserleri, seramiğin geleneksel sınırlarını aşarak izleyiciyle duygusal ve düşünsel bir bağ kurmaktadır (Canning, 2012). Canning'in dioramaslarında hayvan figürleri, oyun, merak ve masalsı atmosferler içinde konumlandırılır. Sanatçının bu tercihi, izleyiciyi doğa ile yeniden ilişki kurmaya, hayvanları salt biyolojik varlıklar olarak değil, duygusal ve etik bağlamda özneleşen canlılar olarak görmeye davet etmektedir. Her bir sahne, izleyicinin çocukluk anılarını, doğa deneyimlerini ve masallarla kurduğu hayal gücünü hatırlatan bir duyarlılık alanı oluşturur. Böylelikle sanatçının işleri, yalnızca görsel bir haz sunmakla kalmaz, aynı zamanda ekolojik ve etik farkındalık üretmektedir.



Görsel 12. “Buz çan çiçeklerinde uyuyor” adlı dioramas çalışması 22x20x15 cm (Canning, 2012).

Malzeme ve teknik kullanımı da sanatçının pratiğinde önemli bir yere sahiptir. Figürlerini çoğunlukla porselen ve plastik çamur ile şekillendiren Canning, bu malzemelerin sağladığı incelik ve kırılganlık hissiyle figürlerine zarif bir karakter kazandırmaktadır. Yüzeylerde ise sıraltı boyama, sırüstü dekorlama gibi klasik seramik yöntemlerini çağdaş bir anlayışla yeniden yorumlamaktadır (Canning, 2012). Sanatçının teknik seçimleri hem dioramasların narin yapısını güçlendirir hem de eserlerde öne çıkan hikâye atmosferine derinlik katmaktadır. Canning'in seramik dioramasları, estetik bütünlük ve teknik ustalığın yanı sıra, anlatısal katmanlarıyla da öne çıkarmaktadır. Sanatçı, küçük ölçekli sahneleri aracılığıyla

gündelik olanı masalsı olana dönüştürürken, aynı zamanda hayvanların bireyselliklerini ve ruhsallıklarını görünür kılmaktadır. Sanatçının yaklaşım, çağdaş seramik sanatında hikâye temelli özgün bir ifade alanı açmakta ve seramiğin yalnızca nesne ya da dekoratif işlevle sınırlı kalmayan, çok katmanlı bir anlatım dili taşıyabileceğini göstermektedir. Dolayısıyla, zanaat ve sanat arasındaki geleneksel ayrımı sorgulamakta, pasif nesneleri aktif öznellikler kazanacak biçimde yeniden yorumlamaktadır. Sanatçının ürettiği bu eserler, kimlik, tüketim, kontrol gibi çağdaş konuların karmaşıklığını, sembolik bir dille ifade etmekte ve izleyiciye hem estetik hem de düşünsel düzlemde meydan okumaktadır (Tizgöl ve Sarnıç, 2024).



Görsel 13. “Yıldızlarla dolu gece gökyüzüne doğru kıvrımlı merdivenlerden çıkın” Adlı Dioramas Çalışması. 15x10x9,5 cm (Canning, 2012).

Dolayısıyla, sanatçının üretiminde hem malzemenin hem de seramiğin geleneksel kullanım biçimlerinin ötesine geçerek, yaratıcı ve eleştirel bir söylem geliştirmesine olanak tanımaktadır (Yıldırım, 2021). Sanatçının çalışmaları, seramik malzemenin ve sırlama tekniklerinin, figüratif sanatın anlatımını zenginleştiren, derinleştiren ve mekânsal düzenlemelerle destekleyen dinamik bir araç olduğunu ortaya koymaktadır. Sanatçı, ürettiği eserler aracılığıyla, izleyiciye sürekli evrilen bir estetik deneyim sunmakta, dolayısıyla günümüz çağdaş sanatına önemli katkı sağlamaktadır.

SONUÇ

Seramik dioramaslar tekniği, geleneksel el işçiliğinin tarihsel mirasını çağdaş sanatın anlatı zenginliğiyle bir araya getiren özgün bir ifade biçimi olarak öne çıkmaktadır. Üç boyutlu sahne kurgularının seramik malzemeye birleşimi,

sadece plastik sanatlar içerisinde değil, kültürel hafızanın güncel biçimlerle yorumlanmasında da etkili bir rol üstlenmektedir. Dioramas uygulamaları zamanla teknik çeşitlilik kazanmış; seramiğin biçimlendirilebilirliği önerilen dayanıklılığı ve yüzey işlemeye elverişli yapısı sayesinde çok katmanlı anlatıların oluşturulmasına olanak sağlamıştır. Bu üretimler yalnızca görsel bir etki yaratmakla kalmayıp, izleyicinin düşünsel ve duygusal düzeyde esere bağ kurmasına zemin hazırlar. Sahne düzenlemeleri, figür yerleşimleri ve renk kullanımıyla izleyiciyi belirli bir anlatının içine çekmekte; böylece eser yalnızca izlenen değil, aynı zamanda hissedilen bir yapıya dönüşmektedir. Seramik yüzeylerde kullanılan doku, sırlama ve renklendirme teknikleri, kompozisyonun inandırıcılığını ve kavramsal derinliğini pekiştirir. Nitekim bu yönüyle her bir çalışma, izleyiciyi estetik ve içeriksel bir yolculuğa davet etmektedir. Dioramas teknikleriyle oluşturulan eserler, mekân tasarımı ve figüratif düzenleme süreçleriyle doğrudan ilişkili olduğundan, sanatçının yalnızca teknik değil, Anlatı kurma becerileri, bir eserin yalnızca görsel değil, aynı zamanda düşünsel ve duygusal olarak da etkili olmasını sağlamaktadır. Burada anlatı, olayların veya durumların mantıklı bir sıra içinde sunulması ve izleyicide belirli bir düşünce veya duygu uyandırmayı yapmaktadır. Hikâyeleme yaklaşımı ise bu anlatıyı sahneleme, karakterleri belirginleştirme ve olayları dramatize etme yoluyla daha deneyimsel ve duygusal bir şekilde izleyiciye aktarmayı sağlamaktadır. Seramik dioramaslar, bu iki boyutu bir arada kullanma imkânı vererek; malzeme seçimi, pişirme süreci, ışık-gölge dengesi ve bakış açısı düzenlemeleriyle hem anlatının bütünlüğünü hem de sahnelerin etkileyciliğini desteklemektedir. Bu nedenle seramik dioramas, çok yönlü düşünmenin, estetik duyunun ve teknik ustalığın bir araya geldiği disiplinler arası bir üretim alanı olarak görülmekte ve anlatı ile hikâyeleme yaklaşımının ayrıştırılması, sonraki araştırmalar için eserleri daha doğru değerlendirme ve yorumlama olanağı sağlamaktadır. Günümüzde dioramas tekniğiyle ortaya konan çalışmalar; müze sergileri, sanat galerileri, akademik programlar ve bağımsız sanat üretimlerinde yaygın biçimde yer bulmaktadır. Sanatçılar, kişisel anlatılarını ve toplumsal belleğe dair göndermeleri bu yöntem aracılığıyla aktararak, sanatın evrensel dili içerisinde yeni ifade biçimlerinin gelişmesine katkıda bulunmaktadır. Böylece bu sanat formu, bir zaman dilimini, mekânı ya da temayı hem sembolik hem de görsel düzlemde kurgulayan çok yönlü bir anlatı aracı hâline gelmiştir. Dolayısıyla, seramik dioramas sadece biçimsel bir üretim değil, duygu, düşünce ve kavramların mekânsal bir kurguyla bulunduğu güçlü bir sanat pratiği oluşturmaktadır. Farklı tekniklerin birlikte kullanıldığı bu üretim süreci, seramiği yalnızca bir yüzey değil, anlatının taşıyıcısı olarak değerlendirmekte; sanatçının malzemeye kurduğu ilişkiye dönüştürmektedir. Böyle bir yaklaşım hem çağdaş sanata katkı sağlamakta hem de gelecek kuşaklara aktarılacak kültürel ve sanatsal bir miras inşa etmektedir.

KAYNAKÇA

- Albanese, M. (2013). Artwork. Matthew Albanese. <https://www.matthewalbanese.com/gallery> Erişim tarihi: 23.06.2025, saat: 23.00.
- American, M. of N. H. (2016, May 19). The man who made habitat dioramas. Retrieved from American Museum of Natural History: <https://www.amnh.org/explore/news-blogs/news-posts/carl-akeleydioramas>
- Art, W. F. C. (2015). Lori Nix ve Kathleen Gerber. Art Works for Change. <https://www.artworksforchange.org/portfolio/lori-nix/> Erişim tarihi: 14.08.2025, saat: 10.00.
- Barlas, M. (2019). Günümüz sanatında mikro-ütopik mekân uygulamaları, Yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi. Ulusal Tez Merkezi. https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezDetay.jsp?id=901dw__Xo3PfiQU0_Upe1g&no=JMc9uup7mT0Mu1DzcG2G_w
- Barlas, M. (2021). Mekân ve Varoluş İlişkisi Bağlamında Charles Simonds'un Küçük İnsan Meskenleri. Art-E Sanat Dergisi, 14(27), 124-144. <https://doi.org/10.21602/sduarte.873377>
- Barlas, M. (2024). Çağdaş Heykel Sanatında Temsil Stratejisi Olarak Küçük Ölçekli İnsan Figürleri. Sanat ve Tasarım Dergisi, 14(2), 731-751. <https://doi.org/10.20488/sanattasarim.1603479>
- Barlas, M. (2024). Hiçlik ve Ölümün Gölgesinde Bir Hayaleti Hatırlatmak: Kayıp Ev/ La Maison Manquante. Art-E Sanat Dergisi, 17(33), 190-207. <https://doi.org/10.21602/sduarte.1462609>
- Bau-X. G. (1965). Lori Nix. Bau-Xi Gallery. Erişim adresi: <https://bau-xi.com/collections/lori-nix?srltid=AfmBOopBHUr115BHdVY7fZheDnDVkF9ktqAevYlwfE7kt4DbEXxyUAV> Erişim tarihi: 14.08.2025, saat: 10.00.
- Benrubi G. (2015). Matthew Albanese: Albanese Selected Works. Benrubi Gallery. <https://benrubigallery.com/artist/32/matthew-albanese> Erişim tarihi: 14.08.2025, saat: 10.00.
- Boratav, O. (2021). Seramikte görsel kimlik ve estetik arayışlar. Sanat ve İnsan Dergisi Uluslararası Hakemli Dergi, 5(2), 413-414. Retrieved from <https://sanatveinsan.com/wp-content/uploads/2022/01/2021-Cilt-5-Sayi-2.pdf>
- Böcekler, B. (2016). Louis-Jacques-Mandé Daguerre ve Charles Marie Bouton'un Dioraması ve Tarihsel Kökenleri. Sanat Tarihi Dergisi, 24(2), 139-160. <https://doi.org/10.29135/std.273893>
- Britannica. (2018). Dioramas. Encyclopedia Britannica. <https://www.britannica.com/art/diorama> Erişim tarihi: 14.09.2025, saat: 12.00.

Canning, M. (2012). About. Marie Canning – Animal inspired porcelain art. Erişim adresi: <https://mariecanning.co.uk/about/> Erişim tarihi: 18.09.2025, saat: 11.00.

Ceramics, N. (2010). Katharine Morling. <https://www.ceramicsnow.org/katharinemorling/>

China, R. I. (2014). Çin'de porselenin gelişimi. CRI Türk. <http://turkish.cri.cn/chinaabc/chapter20/chapter200313.htm#:~:text=%C3%87in'de%20ger%C3%A7ek%20porselen%20Do%C4%9Fu,porselen%20%C3%BCr%C3%BCn%C3%BC%20de%20ortaya%20%C3%A7%C4%B1kt%C4%B1> Erişim tarihi: 18.09.2025, saat: 11.00.

ClayArts Vegas. (2023). Introducing Jason Walker. ClayArts Vegas. Updated February 1, 2023. <https://www.clayartsvegas.com/post/introducing-jason-walker> 18.09.2025, saat: 11.00.

Corboy, P. (2017). Matthew Albanese Crafts A Moving Miniature Landscape Using Humble Household Materials. Designboom. <https://www.designboom.com/art/matthew-albanese-the-north-jersey-din-05-09-2017/> Erişim tarihi: 18.09.2025, saat: 11.00.

Çelebi, B. (2021). 20. yy'dan günümüze makinenin sanata ve sanat eserine etkisi ile sanatçının dönüşümü (Yüksek lisans tezi, Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü). Sakarya Üniversitesi Açık Erişim Sistemi. <https://acikerisim.sakarya.edu.tr/xmlui/bitstream/handle/20.500.12619/96730/T09508.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Çeliksın, M. (2019). Fotoğraf sanatında panoramalar ve sanal dioramlar (Yüksek lisans tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezDetay.jsp?id=8i3Hjgl3e2vAaL-GcNZCXg&no=BfUxTd-awLyctMI4yiEnDA>

Çetintaş, E. (2018). Antik dönemde seramik üretim tekniklerine dair izler: rhodiapolis örneği. Sanat ve Tasarım Dergisi (21), 93-105. <https://doi.org/10.18603/sanatvetasarim.435645>

Dally. (2023). Seramik şekillendirme teknikleri ve örnekleri. Atölye Dally. <https://atolyedally.com/seramik-sekillendirme-teknikleri-ve-ornekleri/> Erişim tarihi: 18.09.2025, saat: 11.00.

Demir, T., E. (2023). 21. yüzyıl modern sanatın çağdaş türk seramik sanatına yansması. In T. Bozdağ & L. İskenderoğlu (Eds.), 21. yüzyılda sanat yorumları (Bölüm 4). İksad Yayınevi. <https://dx.doi.org/10.5281/zenodo.10307565>, <https://iksadyayinevi.com/wpcontent/uploads/2023/12/21.-YUZYILDA-SANAT-YORUMLARI.pdf>

G Team. (2022). Porcelain Sculptures by Katharine Morling. The Inspiration Grid. <https://theinspirationgrid.com/porcelain-sculptures-by-katharine-morling/>

Gündüz, E., & Feyzoğlu, E. (2024). Seramik Sanatında Çizim: Boyutlar Arası Hacim Oyunları. Sanat Yazıları (50), 104-117. <https://doi.org/10.61742/sanatyazilari.1407540>

Hosterman, T. (2017). Alumnus Jason Walker invited as artist to prominent Korean ceramic festival. Penn State. <https://www.psu.edu/news/arts-and-entertainment/story/alumnus-jason-walker-invited-artist-prominent-korean-ceramic-festival> Erişim tarihi: 18.09.2025, saat: 11.00.

Karabiyik, Ö., & Mant Menay, S. (2024). Reflection Of Painting Art On Porcelain Surfaces. International Journal Of Humanities And Art Research, 9(1), 12-32. <https://doi.org/10.5281/Zenodo.10828857>

Kurut, Ç. (2020). Antik yunan ve roma seramik sanatı. Ege Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Klasik Arkeoloji Anabilim Dalı. https://www.academia.edu/60151848/ANT%C4%B0K_YUNAN_VE_ROMA_SERAM%C4%B0K_SANATI

Long & Ryle. (2010). Katharine Morling: Overview. Retrieved from <https://longandryle.com/artists/40-katharine-morling/overview/> Erişim tarihi: 18.09.2025, saat: 11.00.

Look and Learn. (2024). Diorama exécuté par Daguerre, offert à l'église de Bry-sur-Marne. <https://www.lookandlearn.com/history-images/M514471/Diorama-execute-par-Daguerre-offert-a-leglise-de-Bry-sur-Marne> Erişim tarihi: 18.09.2025, saat: 11.00.

Lucier, J. (2021). Attempts to increase the efficacy of social scaffolding at cultural dioramas (Master's thesis, Texas Tech University). Texas Tech University Libraries. <https://ttu-ir.tdl.org/server/api/core/bitstreams/bbfd25b4-0059-45f4-92f0-3493015adde0/content>

Meisterdrucke. (2024). Louis Daguerre führte eine Demonstration des Dioramas und der Malweise durch. <https://www.meisterdrucke.at/kunstdrucke/Unknown-artist/926963/Louis-Daguerre-f%C3%BChrte-eine-Demonstration-des-Dioramas-und-der-Malweise-durch.html> Erişim tarihi: 18.09.2025, saat: 11.00.

Morling, K. (2003). About. Katharine Morling Is An Award-Winning Artist Working In The Medium Of Ceramics, <https://www.katharinemorling.com/about-1> Erişim tarihi: 18.09.2025, saat: 11.00.

National University of Singapore Museum. (2016). Dioramas: A supplementary zine. National University of Singapore Museum. <https://nus.edu.sg/museum/pdf/2019/2020/Dioramas%20-%20A%20Supplementary%20Zine.pdf>

Nix, L. (2017). The City. <https://www.lorinix.net/the-city/dzky07x74ynruqhsmtv4ysazr2mq8q> Erişim tarihi: 18.09.2025, saat: 11.00.

Nix, L. (2013) Lori Nix. <https://www.lorinix.net/> Erişim tarihi: 18.09.2025, saat: 11.00.

Patowary, K. (2013). Magical miniature worlds by Matthew Albanese. Amusing Planet. <https://www.amusingplanet.com/2013/08/magical-miniature-worlds-by-matthew.html> Erişim tarihi: 18.09.2025, saat: 11.00.

Rasim, B. (2020). Çağdaş Seramik Sanatında Bir İfade Biçimi Olarak Serigrafi Baskı Tekniği ve Bireysel Uygulamalar. Uluslararası Sanat ve Estetik Dergisi, DOI:<http://dx.doi.org/10.29228/usved.44511>

Sanat Eli. (2022). Seramik sanatındaki dekoratif teknikler: Sırlama, oyma ve boyama. Sanat Eli. <https://sanateli.com/seramik-ve-comlekcilik/seramik-sanatindaki-dekoratif-teknikler-sirlama-oyma-ve-boyama/144636> Erişim tarihi: 18.09.2025, saat: 11.00.

Sarıca, S. (2022). İllüstratif seramik sanatı. Journal of Social and Humanities Sciences Research, 9(90), 2711-2722. <https://doi.org/10.26450/jshsr.3383>

Schirn. (2017). Diorama: Erfindung einer Illusion. <https://www.schirn.de/schirnmag/diorama-erfindung-einer-illusion/> Erişim tarihi: 18.09.2025, saat: 11.00.

Smithson, A. (2013). Matthew Albanese: Strange Worlds. Lenscratch. <https://lenscratch.com/2013/12/matthew-albanese-strange-worlds/> Erişim tarihi: 18.09.2025, saat: 11.00.

Tazeoğlu Filiz, F. (2023). Çağdaş Seramik Sanatında Kullanılan Alternatif Şekillendirme Yöntemleri. Kent Akademisi, 16(3), 2142-2158. <https://doi.org/10.35674/kent.1218972>

Tizgöl, K. (2010). Dönemsel Gelişimleriyle Çin Seramikleri. Sanat Dergisi (16), 21-29. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/28993>

Tizgöl, K., & Sarnıç, K. Ö. (2024). Çağdaş seramik pratiklerinde toplumsal cinsiyet ve cinsiyet temsili. Sanat&Tasarım Dergisi, 14(1), 565-584. <https://doi.org/10.20488/sanattasarim.1506531>

Tok, S. (2023). Diorama tekniği kullanılarak Osmanlı dönemi minyatürlerinin seramik sanatında çağdaş yorumlamaları (Sanatta yeterlik tezi, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir). Anadolu Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü. Tez No: 851871.

Tunncliffe, S. D., & Scheersoi, A. (2015). History of dioramas. In S. D. Tunncliffe & A. Scheersoi (Eds.), Natural history dioramas: History, construction and educational role (Chapter 2). Springer. https://doi.org/10.1007/978-94-017-9496-1_2

Walker, J. (2011). Jason Walker. Ceramics Now. Retrieved from <https://www.ceramicsnow.org/archive/jason-walker/> Erişim tarihi: 18.09.2025, saat: 11.00.

Walker, J. (2015). Society for Contemporary Craft. Retrieved from Society for Contemporary Craft 2100 Small man Street, Pittsburgh, Pennsylvania 15222, BRIDGE 13, <https://ferrincontemporary.com/wp-content/uploads/2015/02/Final-Jason-Walker.pdf>

Walker, J. (2020). Jason Walker Ceramics: Illustrated Porcelain Sculptures. <https://jasonwalkerceramics.com/jasonwalkerceramics.com> Erişim tarihi: 18.09.2025, saat: 11.00.

Walker, J. (2020). Jason Walker ceramics. 27112 West 300 South Cedar City, UT 84720 <https://jasonwalkerceramics.com> Erişim tarihi: 18.09.2025, saat: 11.00.

Yavuz Öden, H. (2020). İllüstrasyon Sanatının İç Mekâna Etkileri ve İki Boyut Etkisinde Mekân Tasarımı. Uluslararası Disiplinlerarası ve Kültürlerarası Sanat, 5(10), 119-135. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1418560>

Yıldırım, B. (2021). Çağdaş seramik sanatında antropomorfik yaklaşımlar. Anasay Süreli Dergi, 5(17), 255-269. <https://doi.org/10.33404/anasay.953837>, <https://scispace.com/pdf/cagdas-seramik-sanatinda-antropomorfik-yaklasimlar-5rfp853tig.pdf>